

Luonnontuotealan raaka-ainehankinta kaipaa volyymiä ja yhteistyötä

Ukrainan kriisi heijastuu luonnontuotealan yrityksiin poimijatilanteen ja energian hinnannousun kautta. Energian hinnannousun vaikutukset ovat alan yritysten näkökulmasta merkittävimpiä. Ulkomaisten kerääjien saatavuuden lopulliset vaikutukset tulevan satokauden raaka-aineiden hankintaan ja kustannuksiin ovat vielä epäselviä.

Luonnonmarjojen ja sienten kokonaispoimintatulon määrä jatkoi nousua vuonna 2021, tuloja kertyi yhteensä 23,2 miljoonaa euroa. Marjatuotteiden raaka-ainepohjan kolmin- tai nelinker- taistamisella olisi suuri vaikutus vientiin, mutta raaka-aineiden talteenotto on alan suurimpia pullonkauloja. Keruun tehokas organisointi, yhteisen tuotantoverkoston ja tukkutoiminnan kehittäminen sekä tiiviimpi yhteistyö jalostavan teollisuuden kanssa mahdollistaisivat isompien raaka-aine-erien laajamittaisen hyödyntämisen.

Ukrainan tilanteen vaikutukset luonnontuotealan yritysten toimintaan

Ukrainan kriisi heijastuu luonnontuotealan yrityksiin suoraan poimijatilanteen kautta ja välillisesti energian hinnannousun kautta. Alan yritysten osalta kustannustaso tulee nousemaan kaudelle 2022 tuntuvasti johtuen polttoaineiden, raaka-aineiden ja sähkön hinnannoususta. Energian hinnannousun vaikutukset ovat alan yritysten näkökulmasta merkittävimpiä. Esimerkiksi pakkauksiin energian hin- nan nousu on aiheuttanut jopa 25–50 %:n kustannusten nousun. Kuumennukseen perustuvien pro- sessien osalta kustannusten nousu on samaa luokkaa. Lasi- ja metallipakkausten toimitusajat ovat venyneet jopa kuukausilla. Tarve luopua fossiilisista polttoaineista on vauhdittanut yritysten inves- tointeja uusiutuvaan energiaan mm. maaseuturahaston elpymisvälineen avulla.

Suomen Luontoyrittäjyysverkosto ry:n kautta tiedusteltiin huhtikuussa Ukrainan tilanteen vaikutuksia luonnontuotealan yritysten toimintaan. Eniten tuli esiin matkailuun liittyviä vaikutuksia, kuten asiakaspe- ruutuksia sekä yritysasiakkaiden kiristyvän talouden ja työvoimapulan aiheuttamia ongelmia.¹ Esimer- kiksi Lapissa kansainvälisillä matkailijamäärillä on merkittävä vaikutus majoitustoiminnan lisäksi mm. luonnontuotteiden suoramyyntiin ja kysyntään. Työvoiman saatavuuden haasteet ovat lisääntyneet ja etenkin kausityövoiman saamisen vaikeutuminen nähdään akuuttina haasteena usealla alueella.²

¹ Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry. Kysely yrityksille. 26.4.2022.

² Työ- ja elinkeinoministeriö. Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2022. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:38.

Ulkomaisten kerääjien tilanne haasteellinen keruukaudella 2022

Thaimaan viranomaiset antoivat 2.6.2022 luvan thaimaalaisten luonnonmarjanpoimijoiden tulolle Suomeen vuonna 2022. Thaimaa on jo 5.4.2022 ilmoittanut Suomelle 4 000 kerääjän vuotuisen kiintiön. Thaimaan viranomaiset edellyttävät suomalaisilta luonnonmarjayrityksiltä sekä yritysten koordinaattoreilta tiettyjen erillisten ehtojen täyttämistä, joka on Thaimaan viranomaisten ja yritysten sekä koordinaattorien välinen sopimusasia, eikä Suomen viranomaisilla ole toimivaltaa valvoa tai seurata näiden ehtojen noudattamista. Thaimaalaiset luonnontuotteiden kerääjät saapuvat Suomeen viisumilla ja heihin sovelletaan lähtökohtaisesti lakia luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta, joka säättää luonnontuotteiden kerääjien oikeudet, luonnontuotekeruualan toimijoiden velvollisuudet ja niiden noudattamisen valvonnan sekä laiminlyönnin seuraamukset.

Ukrainasta on tullut aiempina vuosina Suomeen 500–1 000 luonnonmarjojen kerääjää, joista osa on toiminut sivutoimisesti kerääjinä ja päätoimisesti maa- ja metsätaloudessa. Toukokuuhun mennessä n. 25 000 ukrainalaista on hakenut kansainvälistä suojelua Suomesta, heistä pääosa naisia, lapsia, nuoria sekä yli 60-vuotiaita. Ukrainasta saapuvista pakolaisista osa voisi olla kiinnostuneita luonnontuotteiden keräämisestä lisäansiona. Ostopistetoiminta korostunee ukrainalaisten kerääjien osalta keruukaudella 2022.

Ulkomaalaisten luonnontuotteiden kerääminen kausityönteon ohessa jokamiehenoikeudella näyttää yleistyvän toimialan yhtenä liiketoimintamallina. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto on saanut kasvavissa määrin kyselyitä eri kolmansien maiden kansalaisilta liittyen kiinnostukseen tulla Suomeen keräämään luonnontuotteita keruukaudella 2022.³ Poimijatilanteen lopulliset vaikutukset tulevan sato-kauden raaka-aineiden hankintaan ja kustannuksiin ovat vielä epäselviä.

Luonnontuotealan kasvunäkymät

Luonnontuotteiden kysyntä kotimaassa ja kansainvälisesti on kasvussa. Luonnon raaka-aineiden jalostus erilaisiksi tuotteiksi tai esimerkiksi elintarvike-, bioteknologia-, lääke-, tekstiili- ja kosmetiikkateollisuuden välituotteiksi toisi merkittävän arvonlisän alan yrityksille (kuva 1).

Luonnontuoteala voi tarjota uusia ratkaisuja biopohjaisiin, luonnonmukaisiin menetelmiin muuttuvassa toimintaympäristössä. Ukrainan kriisi nosti esiin muun muassa urean saatavuuden. Ureaa on korvattu esimerkiksi metsätaloudessa metsätuhoja aiheuttavan juurikäävän torjunnassa harmaaorvakkasienen itiöitä sisältävällä luonnonmukaisella kantokäsittelyliuoksella.

Luonnontuotealan toimintaohjelman valmistelun yhteydessä toteutetun yrityskyselyn mukaan luonnontuotealan raaka-ainetuotantoon kaivataan volyyymiä ja yhteistyötä. Yrittäjien näkemyksen mukaan keruun tehokas organisointi, keräilyverkostojen ja yhteisen tuotantoverkoston sekä tukkutoiminnan kehittäminen mahdollistaisivat isompien raaka-aine-erien laajamittaisen hyödyntämisen. Toimintaa tulisi kehittää vahvasti yhteistyössä raaka-aineita jalostavan teollisuuden kanssa.⁴ Vuosittaisen sato-vaihtelun lisäksi suurimmat pullonkaulat liittyvät raaka-aineen talteenottoon. Keruumäärien nosto edellyttäisi paitsi huomattavia lisäyksiä ulkomaiseen sesonkityövoimaan, myös kotimaisten poimijoiden keruun lisääntymistä. Tähän liittyvä pullonkaula on marjojen vastaanottopisteverkosto, jota kehittämällä voitaisiin saada vauhtia kauppaantumääriin.⁵

³ Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto. Ulkomaalaisten luonnontuotteiden kerääjien tilanne Suomessa keruukaudella 2022.

⁴ Rutanen Juha. Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. Ajankohtaista luonnontuotealan hankkeissa. 25.4.2022.

⁵ Business Finland. Elintarvikkeiden tuotanto-, vienti- ja markkinapotentiaali-raportti.2022.

Kuva 1. Lisäarvoa luonnontuotteita jalostamalla

Lisäarvoa luonnontuotteita jalostamalla

Luonnontuoteala
työllistää noin

2700
henkilöä

Luonnontuotealalla
toimii noin

770
yritystä

Luonnontuotealalla toimivien yritysten
kokonaisliikevaihto vuonna 2020 noin

770
miljoonaa euroa

Lähde: TEM toimialaraportit 2021. Luonnontuoteala./ATV/Suomen Asiakastieto Oy

**Kilosta
mustikkaa saa**

Lähde: TEM toimialaraportit 2018. Luonnontuoteala.

1 kg

n. 1,8 kg

150 g

mustikkajauhetta,
jonka hinta on
n. 15 € (100 €/kg)

20 g

mustikkauutetta,
jonka hinta on n.
50 € (500 €/kg)

Kuusenkerkän jalostuspotentiaali

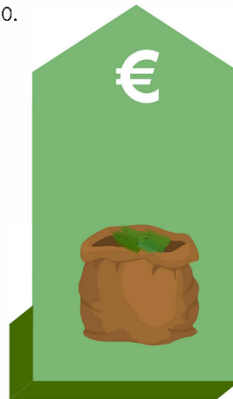
Lähde: Jyske, Kunnas & Vanhanen. Luonnonvarakeskus 2020.
/ TEM toimialaraportit 2021. Luonnontuoteala.

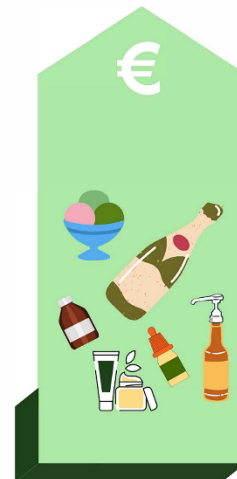
Kuusenkerkän
vuosituotosarvio n. 80
miljoonaa kg/l

Kuusenkerkän keruun
jalostusarvo n. 2,5–8
€/kg

Kuivattu kuusenkerkkä
jalostusarvo n. 30–150
€/kg

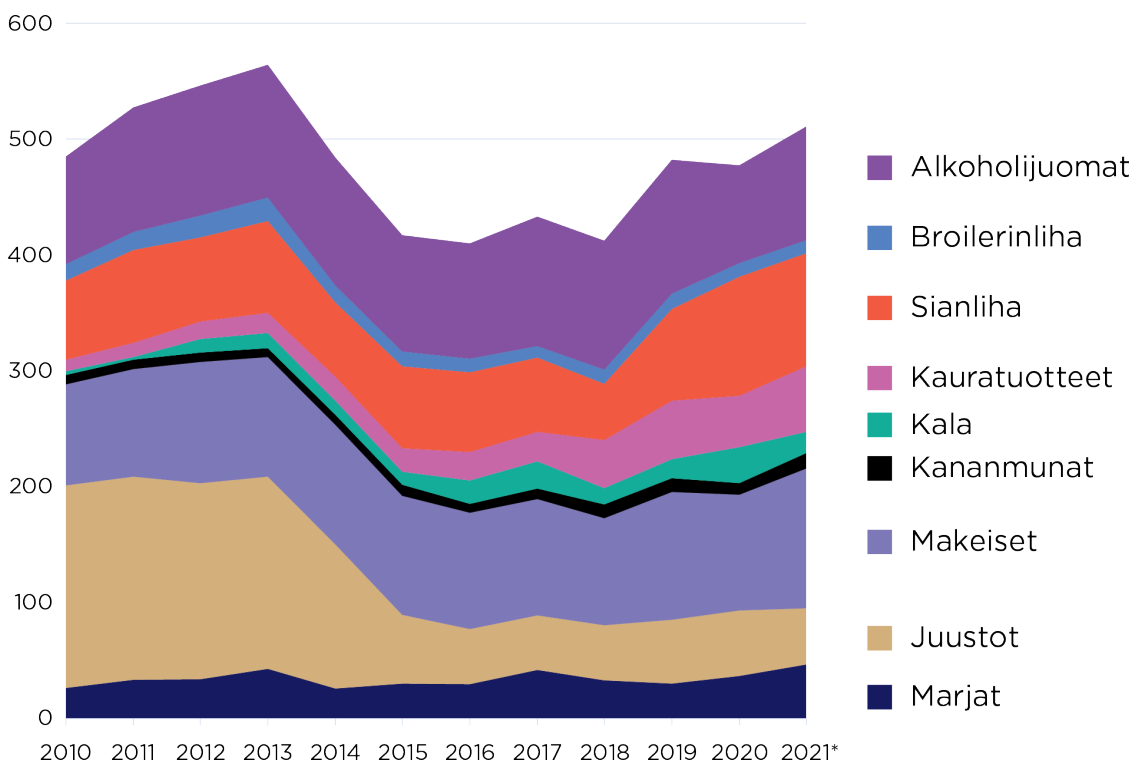
Jalostus esim. elintarvike- ja
juomateollisuuden raaka-aineeksi
jalostusarvo n. 300–3000 €/kg

Vientinäkömät Aasian markkinoille

Business Finlandin keväällä 2022 julkaiseman Suomen elintarvikealan kansainvälistymistä koskevan strategian⁶ mukaan marjatuotteiden raaka-ainepohjan kolmin- tai nelinkertaistamisella olisi suuri vaikutus vientiin. Marjatuotteiden vienti on ollut hienoisessa kasvussa viimeisten vuosien aikana (kuva 2). Kokonaiskäytön voisi nostaa Suomessa noin 100 miljoonaan kiloon saakka, jolloin talteenotto-prosentti kasvaisi nykyisestä alle 10 %:sta yli 20 %:iin. Jalostavalla teollisuudella olisi kapasiteettia nostaa tuotantoa.

Kuva 2. Business Finland. Kärkituoteryhmien viennin kehitys, 2010–2021

Lähde: Business Finland. Elintarvikkeiden tuotanto-, vienti- ja markkinapotentiaali -raportti 2022.

Lähde: Suomen Tulli, Uljas tietokanta. Huom. Kauratuotteiden ryhmä sisältää hiutaleet, myslit, kaurajuomat, kaurajugurtit ja keksit. *Vuoden 2021 luvut ovat arvioita I-X kuukausien perusteella.

Suomalaisten marjajauheiden ja mehutiivisteiden vienti Etelä-Koreaan ja Japaniin on kasvanut nopeasti. Luonnontuotteiden viennillä näihin maihin on potentiaalia, mutta haasteita viennille asettaa näiden maiden Fukushima onnettomuuden myötä asettamat tiukat säteilyarvot marjatuotteille ja sienille. Uutta markkinapotentiaalia olisi erityisesti terveysjuomilla, marjatuotteilla, funktionaalisilla elintarvikkeilla, kasviproteiineilla sekä kauratuotteilla. Uusia lanseerauksia näiden maiden markkinoilla ovat olleet mm. tyrnimarjaöljy ja -kapselit, ruusumarjatuotteet sekä pakurikäpätuotteet.⁷

⁶ Business Finland. Elintarvikkeiden tuotanto-, vienti- ja markkinapotentiaali-raportti.2022.

⁷ Luonnontuotteiden vienti Etelä-Koreaan ja Japaniin. Maatalousattasea Juhani Vuento. Suomen Soulin ja Tokion suurlähetystö.25.4.2022.

Luonnonmarjojen ja sienten kokonaispoimintatulon määrä kasvoi vuonna 2021

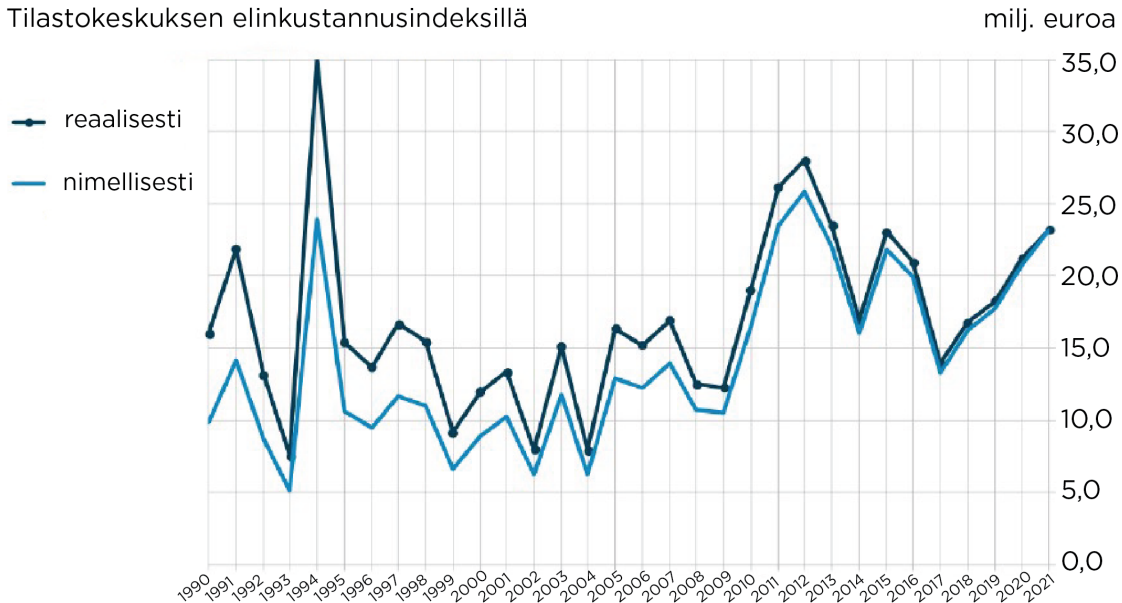
Luonnonmarjojen ja -sienten kokonaispoimintatulo jatkoi nousua vuonna 2021. Luonnonmarjoista ja sienistä kertyi poimintatuloja yhteensä 23,2 miljoonaa euroa, kun määrä edellisellä vuonna oli 20,7 miljoonaa euroa. Luonnonmarjojen osalta kasvua oli kaksi miljoonaa euroa ja luonnonsienten osalta puoli miljoonaa euroa. Poimintatulon määrä on ollut tasaisessa kasvussa vuoden 2017 jälkeen (kuva 3). Ensimmäisenä koronavuonna 2020 kotimaisten poimijoiden osuus nousi edelliseen vuoteen merkittävästi ollen 17 % marjojen myyntimäärästä. Kotimaisten poimijoiden osuus säilyi lähes yhtä korkeana viime vuonna, 15 % marjojen myyntimäärästä, vaikka myös thaimaalaisia kerääjiä saapui maahan noin 3 000 henkilöä. Kotimaiset poimijat keräävät pääosan luonnonsienten myyntimäärästä, mutta viime vuonna ulkomaisten kerääjien määrä nousi merkittävästi edellisestä vuodesta, 2 %:sta 13 %:iin.⁸

Kuva 3. Poimintatulon kehitys

Lähde: Ruokavirasto. Marsi 2021 -luonnonmarjojen ja sienten kauppantulomäärät 2021.

Luonnonmarjojen ja -sienten poimintatulo

Realistiset hinnat muutettu nimellisiksi hinnoiksi
Tilastokeskuksen elinkustannusindeksillä

KANTAR Kantar TNS Agri Oy

Luonnontuoteala vahvemmin mukana kansallisen metsästrategian valmistelussa

Maa- ja metsätalousministeriössä valmistellaan parhaillaan kansallista metsästrategiaa 2035 (KMS 2035).⁹ Strategian uudistamisen taustalla on metsäalan toimintaympäristön nopea muutos sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut merkittävästi myös metsäalan toimintaympäristöä ja jatkotyössä huomioidaan metsien rooli omavaraisuuden ja taloudellisen itsenäisyyden takaajana. Strategian yhtenä päämääränä on vahvistaa metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä, mikä vahvistaa metsiin perustuvan elinkeinotoiminnan monipuolisuutta ja luonnontuotealan merkitystä metsien monikäytössä.

⁸ Ruokavirasto. Marsi 2021 – Luonnonmarjojen ja sienten kauppantulomäärät 2021.

⁹ Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/kms>

Luomukeruualueen kasvattaminen

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Luomu 2.0-ohjelman täytäntöönpanoa varten työryhmän, jonka tavoitteena on etsiä keinoja luomukeruualueen kasvattamiseksi ja luomutuotteista saatavan paremman katteen saavuttamiseksi. Työryhmään kuuluu hallinnon, alan edunvalvonnan, toimijoiden ja yritysten edustajia. Toteutuessaan työryhmän laatiman vision vuodelle 2030 mukaan luomukeruu-toiminnan potentiaali on hyödynnetty maksimaalisesti, luomukeruu-tuotanto on osa kannattavaa met-sätaloutta ja keruuluomu on osa Suomen maabrändiä ja suomalaisen luomun tarinaa.¹⁰ Luomu 2.0-ohjelman toimeenpanosuunnitelma valmistuu syksyllä 2022.¹¹

Luonnontuotealan täydenniskoulutus käynnissä

Maa- ja metsätalousministeriön rahoittama luonnontuotealan täydenniskoulutus käynnistyi touko-kuussa.¹² Opintoihin valittiin noin 30 opiskelijaa. Koulutus on suunnattu luonnontuotealan ammatillisille opettajille ja kouluttajille. Koulutuksen toteuttavat Helsingin yliopiston Ruralia-Instituutti, Seinäjoen ammattikorkeakoulu Oy, Lapin ammattikorkeakoulu Oy sekä Arktiset Aromit ry. Koulutus sisältää kuusi viiden opintopisteen laajuista opintojaksoa vuosina 2022–2024. Koulutukseen sisältyy luonnontuotealan kehittymisen kannalta keskeisiä osa-alueita raaka-aineiden tuotantoketjuista vilje-lymenetelmiin, korjuutekniikkaan, tuotekehitykseen sekä alan yritystoiminnan kehittämiseen. Luon-nontuotealan kehittyminen edellyttää myös koulutukselta aiempaa parempaa kykyä vastata muuttu-van toimintaympäristön haasteisiin. Täydenniskoulutus osaltaan vahvistaa ja tukee alan kehittämi-sen edellytyksiä.

Lisätietoja:

- Toimialapäällikkö **Sirkku Wacklin**, Pohjanmaan ELY-keskus. puh. 029 502 8642, sirkku.wacklin(at)ely-keskus.fi
- Erityisasiantuntija **Petri Koskela**, maa- ja metsätalousministeriö, puh. 029 516 2382, petri.koskela(at)gov.fi
- Kehittämispäällikkö **Katri Lehtonen**, työ- ja elinkeinoministeriö, puh. 029 506 4926, katri.lehtonen(at)gov.fi

¹⁰ Luomukeruualueen ja -tuotannon kasvattaminen-toimenpide-esitykset. Ville Schildt. Maa- ja metsätalousministe-riö. Birgitta Partanen. Arktiset Aromit ry. 6.5.2022.

¹¹ Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/-/luomu-2.0-ohjelman-taytantonpano-on-hyvassa-vauhdissa>

¹² Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. https://www2.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/luonnontuo-tealan_taydenniskoulutus_2022.pdf